

PÄÄKIRJOITUS

Gerontologia-lehden päätoimittaja vaihtui vuodenvaihteessa. Kiitän omasta puolestani väistyvää päätoimittajaa Marjaana Seppästä ja samalla kiitän luottamuksenosoituksesta jatkaa Gerontologia-lehden päätoimittajien ketjua. Marjaana Seppänen ja toimitussihteeri Elisa Tiilikainen tekivät vuosina 2016–2017 suuren työn lehden toimintamuotojen kehittämisessä ja sähköisen julkaisualustan käyttöönotossa. Onneksi Marjaana jatkaa lehden toimituskunnassa ja toimitussihteerit Elisa Tiilikainen ja Tiina Koskimäki omassa työssään. Gerontologia-lehdellä on päätoimittajan tukena myös aktiivinen ja idearikas toimituskunta. Tästä on hyvä uuden päätoimittajan jatkaa yhdessä toimituskunnan ja lukijoiden kanssa lehden kehittämistä.

Tulevaisuuden isoimpia mahdollisuuksia, mutta myös haasteita lehdelle on avoin julkaiseminen (Open Access). Lehden vapaa saataavuus internetissä palvelee tiedon saatavuutta ja mahdollistaa entistä suuremman lukijakunnan artikkeleille. Samalla avoin julkaiseminen nostaa esille kysymyksen lehden tilaajakunnan kehityksestä ja paperilehden asemasta tulevaisuudessa. Näinä digitalisaation aikoina kysytään usein, kuinka kauan tarvitaan paperisia julkaisuja. Asia on ollut esillä myös lehden toimituskunnan kokouksissa viime vuosina. Päätoimittajat ja toimituskunta ovat olleet yksimielisiä siitä, että paperilehdellä on paikkansa ja suomalaisen vanhenemisen tutkimuksen tuloksia pitää voida lukea myös suomeksi. Uskolliset tilaajat ovat ilmeisesti samaa mieltä, koska vielä avoin sähköinen julkaiseminen ei ole merkittävästi laskenut tilaajamääriä. Paperinen julkaisu tuskin katoaa, mutta tilanetta on tarpeen seurata.

Jatkossa on mietittävä, ovatko jotkin sisällöt sellaisia, joita julkaistaan vain sähköisinä

tai paperisina. Ovatko jotkin sisällöt sellaisia, ettei niitä haluta vain silmällä lyhyesti nettisivuilta, vaan niihin halutaan palata ja selaila lehteä kaikessa rauhassa useampaan kertaan? Julkaistaanko aina identtinen sähköinen ja paperinen versio, vai voiko niiden sisältö eriytyä? Näihin kysymyksiin tarvitsee tulevana vuosina palata eikä Gerontologia-lehti ole tietenkään niiden edessä yksin. Samat haasteet kohtaavat kaikkia suomenkielisiä ja pienten kielialueiden lehtiä englanninkielisen tiedejulkaisemisen paineessa.

On tietysti erittäin tärkeää, että suomalaisen vanhenemisen tutkimuksen tuloksia julkaistaan kielellä, jota käyttävät useimmat tiedeyhteisön jäsenet. Suomessa tehdään hyvätasoisista vanhenemisen tutkimusta, jonka tuloksista on syytäkin kertoa kansainvälisissä julkaisuissa. Mutta tutkimustuloksia on oltava luettavissa myös suomeksi. Kysymys siitä, julkaistaanko tutkimuksen tuloksia suomeksi, koskee erityisesti niitä tieteenaloja, joiden aiheet kytkeytyvät läheisesti siihen yhteiskuntaan, jossa tutkimusta tehdään. Gerontologia on yksi näistä tieteenaloista. Ei ole sattumaa, että lehden lukijoissa on paljon esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöitä ja muita ammattilaisia julkiselta, yksityiseltä ja järjestösektorilta. Monilla heistä ei ole mahdollisuutta tai aikaa etsiä tietoa englanninkielisistä tiedelehdistä.

Gerontologia-lehti eroaa monista muista tiedelehdistä siinäkin, että se julkaisee paitsi useiden tieteenalojen tutkimustuloksia, myös kirjoituksia ajankohtaisista asioista, keskusteluita, hankekuvaus- ja kirjajulkaisuja ja väitösuutisia. Näidenkin sisältöjen merkityksestä on ajoittain keskusteltu, mutta aina on päädytty siihen, ettei niistä luovuta. Monet meistä tutkijoista ja muista ammattilaisista luemme

kiireen vuoksi pääasiassa oman alamme lehtiä ja niitäkin valikoiden. Gerontologiaa lukiessa tulee silmäilytä monen tieteenalan tutkimuksia ja saa tietoa siitä, mitä tapahtuu vanhenemisen tutkimuksessa yleensä sekä tutkimuskentän ulkopuolella.

Lehden artikkelit ovat aina tarkastelleet vanhuutta ja vanhojen ihmisten asemaa Suomessa monesta eri näkökulmasta ja monenlaisin tutkimuksellisin menetelmin. Tämän numeron artikkelit ja muut kirjoitukset jatkavat samaa laaja-alaista linjaa. Sarivaaran, Lämsän & Seppälän artikkeli tarkastelee erittäin tärkeää, mutta vähän tutkittua aihetta so. kuolemaa vuodeosastolla. Kotona kuoleminen on Suomessa edelleen harvinaista, ja siksikin on tärkeää pohtia miten voidaan turvata hyvä hoito elämän viimevaiheissa laitotosuhteissa. Kaksi artikkelia tarkastelee muistisairaiden henkilöiden asemaa oikeustieteellisestä näkökulmasta. Heimosen & Mäki-Petäjä-Leinosen artikkeli tarkastelee muistisairaiden henkilöiden hyvinvointia yhdistäen tarkastelussa mielenkiintoisella tavalla psykologian ja oikeustieteen näkökulmia. Muistisairaiden mahdollisuuksia ja oikeuksia liikkujina ja erityisesti autoilevina tienkäyttäjinä tarkastelee Nikumaan & Mäki-Petäjä-Leinosen artikkeli. Tiedämme, että väestön ikääntyessä myös muistisairautta sairastavien henkilöiden määrä lisääntyy ja jatkossa on entistä tärkeämpää miettiä, miten sovitetään yhteen muistisairaiden henkilöiden oikeudet elää elämäänsä kuten muutkin kansalaiset ja toisaalta otetaan huomioon turvallisuusnäkökohdat esimerkiksi tieliikenteessä. Oikeustieteelliset ja lainsäädäntöä tarkastelevat artikkelit toivottavasti palvelevat myös virkamiehiä ja palveluiden tarjoajia, jotka työssään usein joutuvat sovittamaan yhteen arkitodellisuuden ja lainsäädännön näkökulmia. Vuoden ensimmäisen numeron muutkin kirjoitukset koskettelevat hoivan, hoidon ja vanhustyön kysymyksiä niin eettisestä kuin käytännön hoivatyön näkökulmista. Päivi Markkolan Kielen päällä -kirjoitus avaa tutkimuksen tekijän näkökulmaa nuoren ja vanhan ihmisen vuorovai-

kutukseen ja siihen, millaisia käytännöllisiä näkökulmia on hyvä ottaa huomioon tutkittaessa vanhuutta ja vanhoja ihmisiä.

Lehden sisältö riippuu tietysti lehteen tarjotuista artikkeleista. Lehdessä toivomme, että artikkelien tarjonta perinteisesti vahvojen tutkimusalueiden kuten terveyden, toimintakyvyn, sosiaalisten suhteiden, hoivan ja sosiaali- ja terveyspalveluiden ja palvelujärjestelmän tutkimuksesta jatkuu. Viime vuosina ovat ilahduttavasti vahvistuneet sellaiset tutkimuksen erityisalueet kuten hoivan etiikkaa, lainsäädäntöä ja digitalisaatiota vanhenemisen ja vanhojen ihmisten näkökulmasta tarkasteleva tutkimus. Psykologia ja mielen hyvinvointi on oma tärkeä erityisalansa, josta soisi näkevänsä lisää tutkimusta lehden sivuilla.

Haluan rohkaista muidenkin alojen tutkijoita tarkastelemaan omaa tutkimusalueitaan 'ikäläseilla'. Olisi erinomaista, jos nekin tutkijat, jotka eivät edusta varsinaisesti vanhenemisen tutkimusta, havahtuisivat pohtimaan onko iällä, ikäluokittelulla ja vanhuudella merkitystä oman tutkimuksen näkökulmasta. Esimerkiksi työelämän tutkimus, kuluttajatutkimus, poliittikan tutkimus ja filosofia ovat tutkimusalueita, joissa vanhenemista on jonkin verran tarkasteltu, mutta lisää tutkimusta näkisi mielellään myös Gerontologia-lehden sivuilla. Mielenkiintoisia tutkimuskysymyksiä on paljon, kuten millä tavalla työtä ja eläkkeellöoloa ehkä yhdistellään tulevaisuudessa? Yhä suurempi osa äänestäjistä on tulevaisuudessa eläkeikäisiä. Millaista on heidän äänestyskäyttäytymisensä? Ovatko suuret ikäluokat todella erilaisia poliittisia toimijoita kuin heidän vanhempansa, tai erilaisia kuluttajia? Entä mistä löytyy elämän merkitys vanhetessa?

Uusia avauksia toivoisin näkeväni myös humanistisen tutkimuksen kuten historian, kirjallisuuden ja taiteen tutkimuksen saroilta. Millainen on vanhenemisen historia ja millainen on ollut vanhojen ihmisten asema eri aikoina Suomessa? Millaisia vanhuuden ja vanhenemisen kuvia taide luo ja kirjallisuus kertoo? Edellä mainituista kysymyksistä olisi

varsin mielenkiintoista lukea uusia tutkimustuloksia tai keskustelunavauksia. Lehden historiaa tuntevat muistavat, että näitäkin aiheita lehdessä on käsitelty vuosien varrella, mutta varsin satunnaisesti.

Tavoitteeni päätoimittajana on, että Gerontologia-lehti jatkaa hyvään vanhaan malliin monialaisen gerontologisen tutkimuksen julkaisemista ja monenlaisten näkökulmien esille tuomista vanhenemisen ilmiöihin niin eri tieteenaloilla, yhteiskuntapolitiikassa, kulttuurissa kuin kansalaisten arjessakin. Yhteiskunnan muutos ympärillä tuottaa väistämättä uusia näkökulmia vanhenemisen tutkimukseen samal-

la kun se muuttaa vanhojen ihmisten asemaa yhteiskunnassa ja sitä, miten vanhuus koetaan. Tästä kaikesta saamme toivottavasti lukea lehden sivuilta tulevissa numeroissa. Lehden kehittämisessä tarvitaan myös uusia sisältöjä ja toimintamuotoja, joita toivon myös lukijoiden tuovan esille. Uusia ideoita voi esittää ainakin tulevassa lukijakyselyssä, josta lisää vuoden 2018 toisessa numerossa.

Eteenpäin, sanoi mummo lumessa – jatketaan yhteistyössä ja yhteisvoimin sitkeästi suomalaisen tiedejulkaisemisen tiellä.

Outi Jolanki, Päätoimittaja